

Emlékezetes ünnep Füleken és Losoncon

Szerző Administrator

2012. március 17.

Utolsó frissítés 2012. március 23.

Méltó megemlékezést tartottak Füleken és Losoncon az 1848/49-es szabadságharc évfordulóján, melyet jelenlétével megtisztelt Dr. Balogh Csaba, Magyarország szlovákiai nagykövete. Mindkét rendezvényen szerepelt Szvorák Katalin népdalénekes, Szörényi Levente zenész és Kudlik Júlia a Magyar Televízió örökös tagja. A füleki és a losonci közönség együtt énekelte Szvorák Katalinnal a Kossuth-nótákat. Kudlik Júlia beszédében a szabadságharc női hőseiről emlékezett meg, kiemelve Kossuth Zsuzsa életútját. Szörényi Levente a nógrádi honvédek hősiességéről beszélt, megemlékezett a füleki temetőben nyugvó két honvédről és a negyvennégy füleki hősről, akiknek a helyi közösség emlékművet állított 2008-ban. A losonci beszéde hosszan és mélyrehatóan elemezte Losonc kiemelt szerepét a szabadságharcban. Külön kitért a losonci márciusi ünnepek folytonosságára és a forradalom mai üzenetére.

Szörényi Levente: Tisztelt Emlékezők! Kedves Losonciak! Volt egy esztendő, egy hónap és egy nap, amely ugyan már elmúlt, de talán semmi más dátum sem hagyott erőteljesebben nyomot a magyar nemzet lelkében, mint ez a dátum. Ottmaradt és bevésődött. Ám ez a nap és a hozzá kapcsolódó esemény azóta sem csupán egy időpont a naptárban. Hatása a mai napig, sőt joggal mondhatjuk: örökké tart. Hiszen mi, magyarok és nem magyarok, akár itt, Losoncon, akár ezer kilométerekre tőlünk, ha csak egyszer is megéreztük március idusának üzenetét és hangulatát: rabjai maradunk. „Rabok legyünk vagy szabadok?” Szó szerint költői volt a kérdés 1848-ban, de a korabeli Magyarország válasza a mai napig érvényes: A szabadság rabjai lettünk. Mert március 15. immáron 164 éve ezzel az új, az addigiaknál fennköltebb rabság érzésével ajándékozott meg bennünket! Nincs olyan magyar ember, éljen akár itt, akár máshol, akinek e két szó hallatán ne dobbanna meg a szíve. E két szó életet ad és lelkesedésre csábít. Az a másfél év, ami 1848. március 15 után következett, a mai napig legcsodásabb része történelmünknek, sőt ami még fontosabb: része azonosságunknak, alakította és hozzáforrott identitásunkhoz. Pedig verejték, könny és vér is van mögötte. Losonc tragédiája megkerülhetetlen bizonyíték erre: 1849. augusztus 9-i felégetése az intervenció orosz sereg példátlan bosszúja volt a gerillák sikeres rajtaütéséért, a forradalomért, március 15-ért. Pusztulás, de nem elmúlás van mögötte. Hiszen erre is bizonyíték a gyönyörű nógrádi város. Az Önök városa. Az a város, amelyre mégsem borult árnyékként a tűz füstfelhője... A város felépült romjaiból és új életet kezdett. Ez a város és a benne élő magyarság nem csak egyszerűen a remény, hanem az újrakezdés cselekedetének is példáját adja. Március 15 erőt adott ehhez és új tettek, gondolatokra inspirált. Hiszen a hamvaiból újjáéledt város közösségi terei ekkor teltek meg ’48-ra emlékező jelképekkel, emlékművekkel, szobrokkal, temetőiben az egykori szabadságharcosok díszsírhelyeivel. Ez a város 48-49 minden halottját becsben tartja! Az 1849. március 24-i sikeres losonci rajtaütés egyetlen magyar hősi halottjának, Debrői János huszárőrmesternek is emlékművet emeltek az Önök elődei. Az imént szándékosan használtam jelen időt. Mert ugyan egy ránk nézve szerencsétlen 1919-es impériumváltás Kossuth Lajos városházi festményétől az emlékművekig mindent eltávolított, ami márciusra emlékeztette, de azért ezek a mi lelkünkben helyükön maradtak. Helyükön maradtak és ott is maradnak mindaddig, míg Önök, losonciak egybegyűlnek, lehetőségeikhez képest őrzik és védik örökségünket, próbálják a közigazgatás, a kultúra és a politika mezsgyéjén mozogva építeni a közös világunkat. Sükey Károly, a pesti Pilvax kávéház egyik forradalmárának losonci sírkövén neve alatt az alábbi szöveget olvashatjuk: magyar honvéd író és tanár. Vajon melyik volt az a hivatás, amely 1854-ben, halálakor a legfontosabb volt számára? Vajon melyik szolgálatával tette a legtöbbet közösségéért a négy közül. Mert szerintem akkor, a vészterhes önkényuralmi időben is hivatás volt és hivatás ma is magyarnak lenni. Úgy hiszem: a magyar honvéd író és tanár egy hivatás volt akkor - és az ma is. Tudom: sokan vannak Önök között, aki hatalmas, sokszor maguk által előre nem látott nehézségekkel terhelt feladatokat vállaltak és vállalnak magukra.

Akárcsak elődeink, a márciusi ifjak, a számtalan Kossuth Lajos, a sok ezernyi Görgei Artúr. Ám Repetzky Ferenc kormánybiztos 1849 márciusában azért helyezte Losoncra Nógrád megye központját, mert az addigi székhely, Balassagyarmat önként hódolt meg a császári csapatoknak. Losonc ezt nem tette. Mint ahogy nem fog meghódolni soha semminek, ami tragikus. A losonci megújulás erőt adhat annak a veszteségnek a legyőzéséhez ami a napokban történt Krasznahorka várával. Zenészként tudom: amit egyszer dalba foglaltak, az lendítő erőt ad és megvalósul. Krasznahorka is évek szorgos, kitartó munkája után ismét visszakapja fényét. Mert az nem lehet, hogy a büszke vár csak a dalban létezzen. A vereségből fel lehet kelni, mert fel kell. Ahogy elődeink is így tették és munkájuk gyümölcseként március 15. eredménye a kiegyezést követte 1867-ben. Ahogyan a magyar nemzet számára elvesztettnek tartott aradi ereklyemúzeum emlékeiről sem mondtunk le, és a hazai múzeumi szakma kitartó munkájaként a közel 60 éve az aradi raktárban porosodó tárgyak egy részét immáron Szeged után épp tegnap Budapesten is bemutatták. Utóbbi példa is mutatja: veszteség nem tragédia. Mert nem lehet az a célja. Az 1919-es impériumváltás szerencsétlen volt... de nem lehet tragikusnak tekintenünk. Akinek dobban a szíve március 15. hallatán, az semmire sem tekinthet tragikusként. Hiszen 1848-49-ben csak katonai erővel kényszerítették bennünket térdre. Hiszen szabadságharcunk végére már megszületett az megegyezés a bécsi kamarilla hamisságaiból kijózanodó nemzetiségeink és kormányunk között. Hiszen itt, Losoncon is egy új, polgári élet kezdődött, amely össze sem volt hasonlítható az 1848-at megelőző „urambátyám”, „kötéllal fogott muszájkatona” és a „jobbágyrobot” világával.

Önöknek, losonciaknak is meg kellett, újra kellett tanulniuk, hogyan lehet a nagy veszteségek mellett a mindennapokban mégis apró győzelmeket vívni. Ahogy az 1848-as forradalom és szabadságharc hatalmas pusztulással ért véget Losoncon, ám az elnyomás éveinek tekintett, utána következő önkényuralom alatt mégis újjáépült a város. Zenészként meg kell emlékezni Lehar Ferencre, aki a polgárosodó, zeneileg is művelt városból indította karrierjét katonazenekari karmesterként. Amit ’48 háborúja elvett a várostól, azt később ’48 békéje vissza is adta. Új életet, de továbbra is március 15 szellemében! Hiszen Önök most is itt vannak, március 15-én. Tudom és hiszem: itt lennének holnapután is... mert nem csak Petőfi Sándor, Jókai Mór, vagy a Losoncon tanító és elhunyt Sükey Károly lett egy nap alatt örök életére márciusi ifjú! Mi magunk is azok vagyunk és ahol élünk, ott él velünk 1848-1849 is! Mert Pest-Budától Aradig az a másfél év jelenünk magyarságának is meghatározó élménye lett. Március 15 ünnepe azóta is összeköt bennünket! Összeköt és megsokszoroz! Mert ne feledjük: nem csak a mi ünnepünk! Pest-E forradalmát megelőzte az 1848. januári palermói felkelés, mint ahogy a solferinói és a königgrätz csata nélkül sem beszélhetnénk ma az 1867-es kiegyezésről. A korabeli magyar hadseregben nem csak Sükey Károly harcolt, hanem olasz, lengyel, bécsi, német légió önkéntesei, angol-skót Guyonok, magyarul nem beszélő hesseni Leiningen Westerburg Károlyok, szerb Damjanichok...és a korszak történészei szerint közel 40 ezer szlovák katona. Számarányuk alapján többen, mint ahány magyar lakosa volt akkor hazánkban. Jóval többen, mint ahány tagja volt a Bécs által felállított szlovák légióknak és amelyet többségében szlovák nemzetiségű nemzetőrök futamítottak meg. A Nógrád megyei magyar és szlovák nemzetőrök 1848 augusztusában 1200 fővel itt, Losoncon alakították meg zászlóaljukat, amelyet 1849 áprilisában szintén nógrádi újonccal kiegészítve a 62. honvédszászlóaljja szervezték.

A magyar és szlovák önkéntesek együtt vívták harcukat az alkotmány mellett, a zsarnokság és abszolutizmus ellen. Az országukért és szülőföldjükért. Jogaikért, amelyeket akkor, 1848 márciusától kaptak. Azt se feledjük: voltak magyarok, akik ellenünk harcoltak. 1849 március 24-én a fényes nappal a város területén Beniczky Lajos különítménye Almásy Károly császári ezredes alakulatát ugrasztotta szét. És ne feledjük: olyan nemzeti ünnepünk van, amelynek védelmében fél Európa hozzánk sereglett. A civilizált világ gondolkodói bennünket figyeltek, a döntéshozók a Kárpát-medence térképén ecsetelték a korabeli hadihelyzetet. A fél haladó és a másik fél maradi párti világ innen várta a döntést. Innen, Magyarországról, a nógrádi dombokról, a losonci házakból. De a döntéshez és a küzdelemhez segítséget is kaptunk. Nem szabad tehát csak magyar ünnepként gondolnunk március 15-re. Ez a nap a szabadság, mindenki szabadságának ünnepe, amelyet a reményből tettekre váltottunk 164 éve. Kossuth Lajos bronzba öntött alakja csupán 12 évig állt Losonc főterén, de a szobortest még megvan. Úgy is mondhatnánk: megőrizte a történelem, hogy utána - szerencsés megtalálását követően - ismét rábízta hívei leszármazottaira. Azok a cseh legionáriusok, akik 1919 januárjában ledöntötték, talán nem is tudták, hogy Kossuth nem apáik, nagyapáik ellen, hanem értük küzdött. Tisztelt emlékezők! Engedjék meg, hogy beszédem végén egy szokatlan jelenségre hívjam fel figyelmüket. Itt, Losoncon számtalan egykori 48-as honvéd sírját őrzik az Önök temetői. Nem csak itt, hanem szerte a Kárpát-medence hasonló síremlékein találhatunk olyan feliratokat, amelyekre az elhunyt adatain kívül csak annyi van odavésve: 1848/49-es honvéd. De találunk arisztokraták, későbbi gyártulajdonosok emlékművein is ilyen feliratokat! Álljunk majd meg egy pillanatra a sírok előtt. Gondoljuk végig: milyen hatással lehetett az a másfél év, a csak pár hónapi katonaszolgálat a kortársakra, ha fontos volt ezt az emléket megjeleníteni sírjukon. Mert nekik fontos volt 1848. március 15. Mint ahogy nekünk is az! Köszönöm figyelmüket. Tisztelt Emlékezők! Kedves Fülekiek! Egy olyan eseményről emlékezünk, amelynek évszámáról Tompa Mihály költő visszaemlékezve így fogalmazott: „Ez volt az év! Csodáknak éve!” Mert 1848 valóban csodás év volt. Soha annyi pozitív változás rövid idő, mindössze pár hónap alatt nem történt, mint 1848. március 15-től. Ráadásul ezek a változások szinte mind, egytől egyig örökérvényűek maradtak és nem csak egyes személyekre, társadalmi csoportjaira vonatkoztak. Ezek a változások az egész korabeli Magyarország minden nemzetiségét, rétegét, felekezetét érintették. Úgy Pest-Budán, a forradalom fővárosában, mint itt, Nógrád megye szélén, Füleken, az Önök városában is. 1848-at megelőző évszázadokban a háborúk mindig valamilyen, állítólag nemes cél érdekében törtek ki. Vallási fanatizmus, totális és féktelen diktatúra vágya, uralmi pozíciók hataloméhsége, sőt uralkodók dinasztikus elképzelései roppantották össze egymással a különböző népeket, hadakat. Ám az 1848-as forradalom vívmányai védelmében kirobbant szabadságharc az első volt a Kárpát-medencében, amely a széleskörű szabadság, a mindenkire kiterjesztett jog érdekében valóban mindenkit megmozgatott és a legjobbakat önként, vagy tudatosan a magyar honvédseregbe indított. Hazánkbeli és külhonit egyaránt. Külhonit azért, mert 1848 - 49 Magyarországa a márciusi ifjak 12 pontja alapján a szabadság hazája lett. Azzá tette március 15-e. Honfitársakat pedig azért vonzott, mert a 12 pont másik kettő végfelkiáltása a két szó volt: egyenlőség, testvériség! Felvidék és azon belül is Nógrád megye népei akkor e lelkesedésnek ennek élenjáró példamutatói voltak. Délvidéken már javában pusztítottak a szerbek, az erdélyi románok és szászok pedig ellenünk fegyverkeztek, miközben a Szepességben már alakították az ottani szászok a maguk honvédszászlóalját. A felvidéki szlovák vármegyék nemzetőrei, népfelkelői pedig a Bécs által pénzelt szlovák légiót futamították meg. Nógrád és Gömör magyar és szlovák nemzetőrei ekkor már a Délvidéken, majd később a pákozdai csatában hadakoztak. Talán nem túlzás kijelenteni: ezek a fiatal, 18-20 év körüli még majdnem gyerekek, de már legények, akik ekkor ellenálltak, majd később visszaverték Európa egyik legjobb hadseregét nem önmagukért harcoltak. Hiszen a bajtársaikkal együtt küzdő, a négy századból az egyiket alkotó füleki nemzetőrök és honvédek Görgey Artúr tábornok seregébe beosztva 1849 januárjában, majd júliusában Füle közelében elhaladva, nem szöktek haza. Nem szöttek, mert jól tudták: rájuk most a seregben volt szükség. Talán kijelenthetjük: ha csak egy is lett volna közöttük, aki hazaszökik, hatalmas szégyenterhet tett volna családjára jövőjére. Pont azokéra, akik miatt fegyvert ragadott. ’48 márciusának hatása ugyanis számtalan más mellett attól ragyogó, hogy paraszt és nemesifjak, iparoslegények és munkástanoncok a városok polgárfiáival közösen, a földjeiket frissen elvesztő arisztokratákkal együtt nem csak lelkesedtek, de közösen is cselekedtek érte. Cselekedtek, és ha kellett: halni mentek. Az otthon maradtak pedig gyűjtötték a pénzt, a sebesülteknek a golyócsot, a gyülekezetek pedig harangjaikat emelték.

le, hogy azokból ágyút öntsenek. Itt, Füleken is lelkes követőkre talált az eszme. Ami 1848, a közteherviselést törvényben is elrendelő „csudáknak éve” előtt elképzelhetetlen volt, az a rövid, másfél éves szabadságküzdelem alatt természetessé lett: ismeretleneket, másokat támogatott a füleki lakosság is pénzáldományaival, értékeinek a szabadság oltárára ajánlásával. De ők, az itthon maradt családtagok a legnagyobb áldozatot azzal hozták, hogy elengedték fiaikat a küzdelembe. Elengedték akár a pákozdi csatába, akár a lipótvári erődbe. Bárhova, ahol meg kellett védeni a magyar szabadságot. Bárhova, ahol szükség volt a füleki legényekre. A szabadság akkor is, mint ahogy most is attól volt magyar, hogy Pest-Buda és Pozsony, a nép és a kormány központjai egyszerre döntöttek mellette 1848 tavaszán. Ám ezzel a döntésükkel utat nyitottak és példát mutattak a világ számára is. A felvidéki szlovákok ezért is választották a magyarokkal közös utat akkor. Velünk voltak, mert közösek voltak céljaink. Érettük őket és ők is értettek bennünket. Kultúránk, művészetünk, sőt egyes régiókban hagyományaink is a mai napig hasonlóak, ha éppen nem azonosak. Bizonyos vagyok benne, hogy a csaták szüneteiben, az esti tábornöveknél felcsendülő magyar és szlovák nyelvű népdalok és katonadalok azonos dallamkincsükben is megegyeztek. Közel 40 ezer szlovák harcolt akkor, abban a másfél évben a honvédseregben. Kossuth Lajos hazahívó szavát ugyanúgy megértették a 8. Coburg huszárezred többségében szlovák nemzetiségű huszárai, mint ahogy Erdős - eredeti, szlovák nevén Poleszni - Imre piarista tanár vezetésével a Branyiszközi - hágóra rohanó zólyom-besztercei zászlóalj szlovák újoncai is. Ez a szó, a szabadság akkor mindegy volt, hogy magyarul, vagy szlovákul hangzik. Mint ahogy ma is többen vagyunk, akik e két nép viszonyát nem az aktuális hatalmi-politikai viszonyok alapján akarjuk meghatározni. A szlovákok között is számos vannak történészek, kutatók, a korszakhoz értők, akik ezt a közös 1848-as utat felismerve ezt a közös kapcsolatot emelik ki. 1848 márciusa mindenki tavasza volt. Neve is jól mutatja ezt a tényt: a Népek tavasza, amelytől számos dinasztia sokat veszített, ám sok nép sokat kapott. De sokat is áldozott érte. Nincs olyan települése a korabeli Magyarországnak, ahol ne lenne akárcsak egyetlen korabeli magyar honvédsír. Mint ahogy talán nincs még egy olyan történelmi korszak, ahol annyi közhonvéd kultuszát ápolnák azzal, hogy sírjaikra gondot fordít a közösség. Elgondolkodtató, hogy a több mint 50 ezer szabadságharcos hősi halott és Világos után az önkényuralmat is túlélő szinte minden bajtársuk sírján feltűntették, hogy egykor honvédek voltak. Tudták: valami nagyot cselekednek abban a másfél évben. Köszönet illeti azt a közösséget, amely ápolja és óvja őket. Itt, Füleken Cs. Kovács István és Platthy Antal századosok emlékét ápolhatják kegyelettel Önök. Sőt! Szorgos kutatómunka következtében ismerjük azon 44 füleki szabadságharcos nevét is, akik harcoltak értünk. Őket, neveiket olvashatjuk a 2008-ban felállított Szabadságharc Füleki Résztvevőinek Emlékoszlopán. Az Önök városában 3 napja nyílt meg „Az 1848-as szabadságharc hősei” című kiállítás. Úgy érzem Önök a legfontosabb lépéseket megteszik hőseink, az Önök hősei emléke felé. Zenészként úgy gondolom: a dalok, a muzsika az egyik legnagyobb érzelmi hatású művészet. A lélekig hatol, a szívbe markol. Magyarként úgy érzem: 1848 március 15-e is egy ilyen dallam. Dallam, amelyet leszegett fejjel nem lehet végighallgatni. Március 15-höz megemelt és büszke fej dukál. Úgy látom: ma csupa felemelt fejet látok magam körül. Fülek büszke 1848-as hőseire, egykori lakóira... De legyen büszke önmagára is. Mint ahogy tudom, hogy Magyarország is így gondol Önökre! Köszönöm figyelmüket.